

VARKENS K.I.
Nederland

september 2011

VOOR VRUCHTBAAR RESULTAAT INHOUD

- *Verbeterde analyse verhoogt kwaliteit sperma*
- **COLUMN** *Alfons Groot Koerkamp*
- *Commerciële binnendienst*
- **RUBRIEK TIPS**
- **REPORTAGE**
Extra aandacht betaalt direct uit
- *Minder kwetsbaar door levering op zaterdag*
- *Ongedierte zoekt warme plek*
- **RUBRIEK**
VRAAG HET DE DESKUNDIGE

DEN BOSCH

Bezoekers van de Landbouwkakbeurs in Den Bosch (12-14 oktober 2011) kunnen in de stand van Varkens K.I. Nederland kennis maken met de nieuwe analysemethode.

VERBETERDE ANALYSE VERHOOGT KWALITEIT SPERMA

Varkens K.I. Nederland is dankzij de introductie van een nieuwe analysemethode, nog beter in staat het uit te leveren sperma te controleren op kwaliteit. De nieuwe analyse kijkt vooral naar de afwijkingen in de morfologische structuur van de spermacellen, een goede graadmeter voor de kwaliteit. Voor de varkenshouders betekent dit een nog betere uitgangspositie voor een goed reproductieresultaat.

De laboratoria van de K.I.-stations van Varkens K.I. Nederland zijn onder andere belast met de kwaliteitscontrole van het gewonnen sperma. Met behulp van een geautomatiseerd proces (CASA), wordt iedere sprong van de K.I.-beren direct gecontroleerd. Belangrijke graadmeters bij deze controle zijn het aantal levende spermacellen en de mate van beweging

van deze cellen. Beide waarnemingen zeggen iets over de kwaliteit van het sperma. Om de houdbaarheid van het sperma goed in de gaten te houden, kijken de lab-medewerkers op gezette tijden bij iedere beer opnieuw naar de activiteit van de spermacellen 24 en 72 uur na de sprong. Ook dat gebeurt op dezelfde geautomatiseerde wijze. De derde controle is een morfologische controle, waarbij wordt gekeken

column

TERUG NAAR DE BASIS

Treedt er een probleem op, dan zijn we vaak geneigd om van alles te proberen en diepgaand te evalueren. De oplossing is echter lang niet altijd zo ingewikkeld. Laatst was ik betrokken bij een bedrijf met veel te veel terugkomers, soms wel tot 20 procent. Ook het aantal doodgeboren biggen lag te hoog. Samen met de dierenarts en de voerspecialist is er van alles geprobeerd. Maar de puzzelstukjes vielen maar niet in elkaar. Het verschuiven van het inseminatiemoment kwam vaker dan één keer op tafel, maar de varkenshouder was nog niet overtuigd. Toen hebben we

besloten ons beide kwetsbaar op te stellen. Ik heb twee weken lang het dekmanagement overgenomen. Een belastende klus, omdat ook het andere werk gewoon doorgaat. Belangrijkste verandering: later insemineren. Het bleek de oplossing. Van de 60 zeugen kwam er maar één terug. Tegelijkertijd besloten we een halve dag later te gaan spenen, dat kwam met de arbeid ook beter uit. Wat is nu de les van dit geval? Niet dat ik met de oplossing kwam. Wel dat het voor het vinden van de oplossing goed kan zijn gewoon eens terug te gaan naar de basis. Gewoon kijken naar wanneer en hoe je behandelingen uitvoert. Je kunt analyseren wat je wilt en veel op papier zetten, maar vaak zit het toch gewoon in de basis.

Alfons Groot Koerkamp
Reproductiebegeleider

>> naar uiterlijke kenmerken van de spermacellen. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn de vorm van de cel, de kopkap en de staart van de cel. Dit morfologisch onderzoek gebeurt handmatig en kost dus tijd. Van iedere beer wordt eens in de 28 dagen het sperma morfologisch onderzocht. Tot nu was het niet mogelijk het morfologisch onderzoek te automatiseren.

Invloed op kwaliteit

Uit eigen onderzoek is bekend dat het aantal morfologische afwijkingen van spermacellen een grote invloed heeft op de kwaliteit van het sperma en daarmee ook op de reproductieresultaten van de met het sperma geïnsemineerde zeugen. Vandaar dat Varkens K.I. Nederland ook al jaren de wens koestert om de kwaliteit en de frequentie van het morfologisch onderzoek te verbeteren.

Deze wens is nu bewaarheid geworden. De onderzoekers van Varkens K.I. Nederland zijn er in geslaagd een automatische analysemethode te ontwikke-

len die geschikt is voor morfologisch onderzoek van sperma in de varkenshouderij. De proeven met de automati-

sche beoordeling van de celmorfologie zijn succesvol verlopen. Het enige wat nu nog een succesvolle introductie van de nieuwe (celmorfologie) techniek in de weg staat, is de ICT-koppeling met de bestaande programmatuur. Daar wordt nu hard aan gewerkt. De introductie van de nieuwe analysemethode betekent dat het aantal morfologische controles toeneemt en dat alle spermamonsters vooraf worden onderzocht. Bovendien kost het morfologisch onderzoek straks veel minder tijd. Varkens K.I. Nederland onderzoekt nu handmatig nog circa 600 monsters per week. De verwachting is dat na introductie van de nieuwe onderzoeksmethode nog slechts tien procent van deze monsters op de oude wijze handmatig onderzocht moet worden.

KENNISMAKEN MET DE KI

Margot Deckers (23) werkt vanuit het kantoor in Erp bij de commerciële binnendienst van Varkens K.I. Nederland:

"Ik zit 's ochtends bij de telefoon en neem onder andere de bestellingen aan. Ik vertaal deze bestellingen vervolgens naar interne orders zodat ze in het lab weten hoeveel doses van iedere beer er nodig zijn. Bovendien maak ik alle afleverbonnen, waarmee de bestellingen klaargemaakt kunnen worden. Ook de rest van de dag neem ik de telefoon op, maar 's middags onderzoek ik ook hoe wij het bestel- en uitleverproces kunnen optimaliseren. Dan verwerk ik ook alvast de vaste bestellingen voor de productie van de volgende dag. Daarnaast ondersteun ik de verkoop van bedrijfsmaterialen. Collega's doen de bedrijfsbezoeken en de orderverwerking; ik kijk vooral naar de advertenties en de aanbiedingen in de maandbladen. Ik ben begin 2011 bij Varkens K.I. Nederland begonnen, direct na mijn studie aan de HAS Den Bosch."

tips

Andere bedrijfsvoering, ander inseminatiemoment?

Check na grote veranderingen in de bedrijfsvoering opnieuw de bronstlengte. Met de duur van de bronst kan ook het inseminatiemoment veranderen. Factoren die hierop van invloed zijn: voersamenstelling (soort en gift) en veranderingen in genetica.

Twee keer in zes weken

Scan zeugen en geïnsemineerde gelten twee keer binnen zes weken. Scan de eerste keer tussen 24 - 28 dagen en de tweede keer 14 dagen later. Als er veel zeugen uitgescand worden, was de controle op 21 dagen onvoldoende of zijn er meer onregelmatige terugkomers.

Overinsemineren

Insemineer de zeug over binnen 12 tot 24 uur na de eerste inseminatie. Het aantal overinseminaties ligt hoger op bedrijven met een langere bronst. Overinseminatie is alleen toegestaan bij zeugen met een nog goede stareflex. Insemineren buiten deze periode kan leiden tot vruchtbaarheidsproblemen.

Laat pipet voldoende lang zitten

Geef de zeug de tijd voor opname van het sperma. De opnamesnelheid verschilt per zeug. Sluit de pipet af met het dopje zodra de tube en het verlengslangetje leeg zijn. Laat de pipet nog even zitten. Haal de pipet eruit als de zeug het toestaat. Trek niet te hard aan de pipet en voorkom zuigwerking, waardoor u sperma mee naar buiten trekt. Een pipet die daarentegen te lang blijft zitten, kan leiden tot irritatie en ontsteking van de baarmoedermond.

Niet in voorbrunst

Insemineer een zeug niet in de voorbrunst. Deze zeugen zijn onrustig en hebben teveel aandacht voor de omgeving. Ze willen anderen bespringen en laten het bij zichzelf niet toe. De vulva is diep rood en gezwollen. Insemineer u zeugen in de voor- of nabronst, dan is er een verhoogde kans op vruchtbaarheidsproblemen.

Selecteer in de kraamstal

Selecteer in de kraamstal. Resultaten tijdens de kraamperiode en uit het verleden bepalen of een zeug doorgaat naar de inseminatiestal of wordt afgevoerd. Bij de selectie kan ook worden bepaald of de zeug in de inseminatiestal extra aandacht nodig heeft.

Erik van Lipzig in America (L.) zorgt intensiever voor gelten

EXTRA AANDACHT BETAALT DIRECT UIT

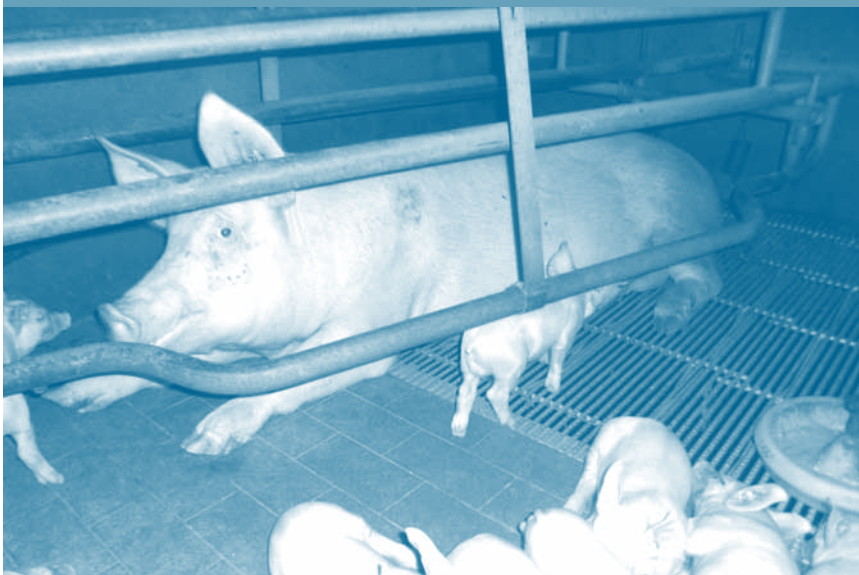
Een juiste opfok en inzet van gelten zorgt voor meer en betere biggen. Dat merkt Erik van Lipzig iedere week, nu hij de gelten meer aandacht geeft rond berigheid en inseminatie. De inzet als pleegzeug na de eerste worp geeft zelfs heel verrassende resultaten. Extra aandacht geeft dus direct resultaat.

Erik van Lipzig heeft op zijn bedrijf in America (L.) voldoende ruimte om zelf gelten op te fokken. Hij koopt de gelten dan ook aan op een gewicht van 25 tot 40 kg. Toch verliep de opfok op het bedrijf met 190 zeugen niet zonder problemen. "Ik kreeg de gelten lastig berig en moest daarvoor soms zelfs met

hormonen spuiten. Gevolg was een late inseminatie, met vaak kleine tomen tot gevolg. Ook het aantal herinseminaties en de uitval onder de zeugen waren te hoog." Het roer moest om vond Erik. Samen met zijn begeleider van Varkens K.I. Nederland zette hij alles op een rijtje. Het bleek dat op veel punten

verbetering mogelijk was.

Belangrijkste constatering: de gelten waren op het moment van inseminatie eigenlijk te vet. En achteraf erkent Erik ook wel dat hij iets te gemakkelijk omging met het beercontact en het stimuleren van de berigheid. "Het was allemaal niet optimaal."

Eerder voer beperken

De opfok en de inzet van de gelten is nu verbeterd. Vanaf 180 dagen leeftijd beperkt Erik de voergift tot 2,1 kilo voer per dag. Op de leeftijd van 220 dagen gaan de gelten naar de inseminatiestal. Daar komen zij in groepen van 2-3 gelten bij elkaar in een hok. Twee keer per dag is er beercontact. Voor een beter contact paste Erik de voorwanden van de geltenhokken aan.

De eerste berigheid van de gelt laat hij lopen. Wanneer de eerste berigheid helemaal over is, gaan de gelten naar de wachtstal, waar ze 5-7 dagen aan de boxen kunnen wennen. Volgende stap is dat hij ze een goede week in de boxen opsluit. De gelten gaan vervolgens 7-10 dagen voor de verwachte tweede berigheid terug naar de dekstal, waar ze worden geflusht. "En dan worden ze superberig. Ik zie superstareflexen en heb bij de gelten ook nauwelijks terugkomers meer. Wat ook helpt is het geven van de tweede PRRS-enting na de eerste berigheid. Een enting op 220 dagen had een negatief effect op de berigheid."

De nieuwe gestructureerde aanpak werpt zijn vruchten af. Het aantal levend geboren biggen bij de gelten steeg van 12,37 naar 13,09 en het aantal doodgeboren biggen daalde van 0,83 naar 0,58. Het aantal herinseminaties bij de gelten liep terug van 8,8 naar 3,5 procent.

Gelten als pleegmoeder

De extra aandacht stopt niet bij de eerste worp. Veel van Erik's gelten krijgen een extra cyclus in het kraamhok als pleegmoeder. "Dat geeft een

beter herstel van de baarmoeder. In het verloop van de weken als pleegmoeder stopt de zeug veel meer energie in het eigen herstel." In theorie zou dat moeten betekenen dat de biggen die bij de pleegzeug komen te liggen een mindere kwaliteit melk krijgen, maar daar merkt Erik in de praktijk weinig van. "Voor plaatsing bij de pleegmoeder kies ik ook bewust de zwaarste biggen uit, die al 3-4 dagen bij hun eigen moeder hebben gelegen." De nadruk bij de selectie van de pleegzeugen ligt dus eigenlijk meer op de zeugen dan op de biggen. Erik kiest voor het pleegmoederschap dan ook de magerste gelten uit, mits tijdens hun eigen worp de melkproductie op voldoende niveau was. "In het verleden gebruikte ik slachtzeugen als pleegmoeder, maar die zijn veel onrustiger en liggen ook meer biggen dood." In de praktijk zijn ook niet alle gelten even rustig wanneer ze de overschakeling maken naar pleegzeug. Ongeveer de helft van de zeugen heeft moeite met de acceptatie van de 'vreemde' biggen. Erik behandelt deze zeugen met een antistressmiddel.

Duidelijk verschil

De effecten van het pleegmoederschap

op de tweede worp van de zeugen zijn verrassend. Van een tweedeworpsdip heeft Van Lipzig weinig last. Het aantal levendgeboren biggen in de tweede worp ligt gemiddeld op 14,28. Nog verrassender is het wanneer de cijfers verder worden opgesplitst naar zeugen die na de eerste worp wel of niet als pleegmoeder hebben gefungeerd. De pleegmoeders, die dus beter zijn hersteld van hun eerste worp, scoren gemiddeld 16 levend geboren biggen in de tweede worp. De zeugen die de extra rust niet hebben gehad en direct na spenen doorgingen voor de tweede cyclus scoren gemiddeld 13,2 biggen. Een verschil van 2,8 levend geboren big. De extra biggen wegen ruim op tegen een toename van het aantal verliesdagen bij deze zeugen.

Erik van Lipzig houdt samen met zijn ouders in totaal 350 zeugen op twee locaties. Erik zorgt op de ene locatie voor 190 zeugen, zijn vader verzorgt op de tweede locatie de rest van de zeugen. Op een derde locatie houden ze 1.100 vleesvarkens. Het vleesvarkensbedrijf wordt deze zomer uitgebreid naar 2.400 plaatsen. Bovendien bouwen ze op deze locatie een nieuwe biggenstal met 2.000 plaatsen.

MINDER KWETSBAAR DOOR LEVERING OP ZATERDAG

Door meer sperma uit te leveren op zaterdag, wordt de uitlevering van sperma een stuk minder kwetsbaar. Daar heeft iedereen baat bij.

Maandag is in de afgelopen jaren uitgegroeid tot een kwetsbare dag in de uitlevering van sperma. De druk op de K.I.-stations is groot, omdat op de eerste dag van de week 60 procent van de weekafzet wordt uitgeleverd. Dat betekent dat de sommige medewerkers op maandagochtend al om 3.00 uur met hun werk beginnen.

Daarnaast is het op de Nederlandse wegen op maandagochtend erg druk, met grote kans op vertraging voor de koeriers. Dat betekent dat er maar iets hoeft mis te gaan of de klanten van de K.I. ontvangen hun bestelling niet op het verwachte tijdstip. De gevolgen voor de arbeidsplanning op de zeugenbedrijven zijn duidelijk:

niet alle werkzaamheden kunnen op tijd worden uitgevoerd en het wachten op de bestelling zorgt voor onnodige stress.

Varkens K.I. Nederland wil deze situatie veranderen door meer op zaterdag uit te gaan leveren.

Op zaterdag besteld sperma wordt nog dezelfde dag uitgeleverd. Voor onze afnemers heeft dat veel voordelen. Wanneer nodig is het mogelijk ook al op zondag zeugen te insemineren. Bovendien is het sperma voor maandag, direct aan het begin van de dag beschikbaar. Dat maakt het mogelijk op maandag een strakke planning te hanteren die niet meer in de war wordt geschopt doordat de levering van het sperma vertraging oploopt. Dat het sperma vanaf zaterdag bewaard moet worden, is geen probleem. Mits goed bewaard is de kwaliteit van het sperma tot en met de derde dag na productie gegarandeerd. Het op zaterdag geproduceerde sperma kan dus tot en met dinsdag worden gebruikt. De nieuwe werkwijze betekent niet dat klanten op maandagochtend geen sperma meer kunnen bestellen. Sterker nog, de besteltermijn op maandag wordt verlengd tot 10.00 uur. Het op maandag vóór tien bestelde sperma wordt 's maandags op het eind van de middag uitgeleverd. Op de overige dagen van de week blijft bestellen mogelijk tot 9.00 uur.

ONGEDIERTE ZOEKT WARME PLEK

Ongediertebestrijding verdient op varkensbedrijven het hele jaar aandacht. Ongedierte verspreidt ziektes, brengt schade toe aan de stal en vreet voer dat voor varkens is bestemd. Een goede bestrijding vraagt een uitgewerkt plan dat consequent wordt nageleefd. Het najaar is een moment in het jaar voor extra aandacht. Ratten en muizen zoeken dan namelijk een warmere plaats en proberen dan dus ook in stallen binnen te dringen. Het is daarom belangrijk de kans zo klein mogelijk te maken dat het ongedierte ook daadwerkelijk de stal binnen kan komen. Kijk goed naar de openingen en scherm deze zoveel mogelijk af. Ratten en muizen zijn echter zeer vindingrijk. De kans op een stal als een 100 procent waterdichte vesting is nihil. Zorg er daarom in de stal voor een goede bestrijding van het ongedierte dat wel binnenkomt.

Plaats lokdozen op de plaatsen die muizen vaak bewandelen. Zorg voor een goed bestrijdingsmiddel en houd goed bij of er ook daadwerkelijk van het middel wordt gevreten. Vul de lokdozen regelmatig bij, want knaagdieren moeten vaak een bepaalde hoeveelheid gif opnemen voordat het dodelijk effect wordt bereikt.

De bestrijding van de zwarte rat vraagt een specifieke aanpak. Deze rat houdt zich graag op in de hogere regionen, bijvoorbeeld op de voerleidingen die hoger door de stal lopen. Hij komt zelden of nooit op de grond en houdt niet van water.

De zwarte rat is erg kieskeurig in zijn voedingspatroon. Hij vreet niet alles wat wordt aangeboden.

Vraag daarom advies bij specialisten voor de bestrijding van de zwarte rat.

Vraag het de deskundige

Hoe ziet de perfecte inseminatiebox eruit?

Antwoord van Anton Oudenampsen, reproductiebegeleider:

Een goed ontworpen inseminatiebox houdt rekening met de mens en de zeug. Om het werk in de inseminatiestal snel en effectief te kunnen uitvoeren, moeten medewerkers de zeug goed kunnen observeren. Zorg daarom voor voldoende licht voor en achter de zeug. Voor de inseminatiewerkzaamheden is het belangrijk dat de zeug aan de achterkant van de box goed bereikbaar is. Dat betekent zo weinig mogelijk ijzerwerk achter in de box. Ook is het belangrijk dat medewerkers eenvoudig naast de zeug kunnen stappen, bijvoorbeeld om de stareflex te controleren. Zorg daarom voor eenvoudig te openen achterpoortjes, waarbij de stalmedewerker maximaal één hand nodig heeft. Gebruik achter in de box, binnen de wettelijke beperkingen, zoveel mogelijk roostervloer met een goede mestdoorlaat. Het liefst metaalroosters. Een schone roostervloer geeft minder kans op bacteriologische besmetting van het achterste gedeelte van de uier. Gebruik in de inseminatiebox individuele troggen voor de minste kans op vermorsing. Maak de voorkant 40 centimeter dicht, eventueel met de onderste 5 centimeter open voor toetreding van verse lucht. Gebruik boven de dichte plaat open ijzerwerk voor een goed snuffelcontact tussen beer en zeug.

Wanneer heb ik voldoende licht in de inseminatiestal?

Antwoord van Jan Verheijden, reproductiebegeleider:

De welzijnswet schrijft gedurende 8 uur per dag 40 lux voor. Maar in de praktijk betekent voldoende licht minimaal 100 lux op ooghoogte van de zeug en dat in een vast ritme van 16 uur licht en 8 uur donker, het liefst met een tijdsklok geregeld. De 100 lux-norm geldt zowel met als zonder daglicht. Dit is vooral belangrijk bij een afnemende daglengte. Het licht houdt de zeugen actiever waardoor ze beter in de bronst komen. Zorg wel voor overcapaciteit omdat de lampen ook vuil worden en dan al snel 20 tot 30 lux minder licht geven. Monteer de lampen ongeveer 60 cm boven de zeugenbox ter hoogte van de kop van de zeug. Plaats de lampen kop aan kont, dat betekent ongeveer één lamp per drie boxen. Let ook op voldoende licht achter de zeugen. Dat helpt bij het bepalen van het juiste inseminatiemoment en het daadwerkelijk insemineren. Laat het licht achter de zeugen niet de hele dag branden. Dat kost stroom en geeft overbodige warmte. Houd daar ook rekening mee bij het plaatsen van ramen en lichtplaten in het dak. Gebruik TL-lampen in een daglichtkleur of gebruik LED-verlichting. Bij twijfel kunt u een reproductiebegeleider van Varkens K.I. Nederland vragen de lichtopbrengst met een luxmeter te controleren.

VARKENS K.I.
Nederland

Roermondstraat 11
7418 CP Deventer
T 0570 63 83 00
F 0570 63 83 01
info@varkenski.nl
www.varkenski.nl

Telefoonnummers

Kantoor Deventer
T (0570) 63 83 00

Sales and Service
T (0413) 22 52 60

Distributiecentrum
Vught (regio zuidwest)
T (0411) 64 88 11
VRS: (0411) 64 48 68

Distributiecentrum
Helden (regio zuidoost)
T (077) 306 75 00
VRS: (077) 306 75 05

Distributiecentrum
Deventer (regio
midden en noord)
T (0570) 63 83 03
VRS: (0570) 63 83 04

VOOR VRUCHTBAAR RESULTAAT